

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

ЧЕРЕП АЛЛИ ВАСИЛІВНИ

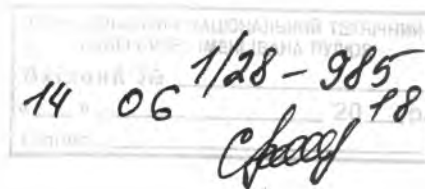
на дисертаційну роботу Вівчар Оксани Іванівни

**«Управління соціогуманітарною компонентою економічної
безпеки підприємства»,**

*представлену на здобуття наукового ступеня доктора економічних
наук за спеціальністю 08.00.04. - економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)*

Актуальність теми дисертації і її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, оскільки в сучасних умовах дисбалансу економічних процесів одним із найважливіших аспектів зміцнення економічної безпеки підприємств являється активний вплив соціогуманітарної компоненти. В таких умовах функціонування, сучасний економічний простір вимагає формування та зміцнення єдиного соціогуманітарного вектору, який потребує вирішення низки завдань, серед яких підвищення ефективності витрачання коштів, які виділяються для підтримки соціогуманітарної компоненти підприємств, нарощування дослідницького потенціалу на основних напрямках їх функціонування, інвентаризація структур багаторівневої управлінської системи, розвиток інструментів та механізмів координації і взаємодії між усіма суб'єктами державної соціальної політики. Звертаємо увагу на те, що в контексті посткризового відновлення є досить актуальним формування структурних елементів розроблення стратегії соціогуманітарної компоненти економічної безпеки підприємств в умовах макроекономічної нестабільності. Автор чітко сформував мету та завдання дослідження.

Звертаємо увагу на те, що в сучасних умовах турбулентності економічних процесів не існує науково-обґрунтованих теоретико-методологічних засад щодо управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства. Тому дисертаційна робота, присвячена розробленню науково-методологічних засад і практичних рекомендацій щодо зміцнення економічної безпеки підприємств в контексті соціогуманітарної компоненти є актуальною і своєчасною.

Отже, актуальність та своєчасність виконаного дослідження посилюється також тим, що дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя у межах таких науково-дослідних тем: “Удосконалення управління навчально-науково-виробничими системами в умовах суспільних та інституційних трансформацій” (державний реєстраційний номер № ДР 0211U002590); “Інноваційні підходи в управлінні економікою підприємств в сучасних умовах” (державний реєстраційний номер № ДР 0111U002591); “Інноваційні, безпекові та ресурсні засади удосконалення управління підприємствами в умовах економічних реформ виробничої та соціогуманітарної сфер” (державний реєстраційний номер № ДР 0117U004676).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Вівчар О. І. ґрунтуються на використанні широкої інформаційної бази підприємств. Обсяг опрацьованої наукової літератури, зібраний фактичний матеріал та власні напрацювання автора дозволили логічно викласти матеріал та зробити конкретні пропозиції.

Прикладний характер дослідження підсилюється низкою розроблених та впроваджених пропозицій у виробничих підприємствах.

Достовірність результатів дисертаційного дослідження

підтверджується детальним викладом змісту запропонованих моделей, логікою використання ґрунтового математичного апарату та адекватним характером прикладних розрахунків.

Сформульовані основні положення та висновки здобувача є достатньо обґрунтованими, у першу чергу це стосується елементів наукової новизни, належний рівень оцінки яких забезпечується: побудовою чіткої логічної структури роботи через адекватну постановку і вирішення завдань дослідження; використання системного підходу до об'єкту та предмету дослідження та застосування достатньої кількості загальних і спеціальних методів наукових досліджень із врахуванням і глибоким розумінням сутності об'єкту дослідження, опрацюванням належної кількості спеціальної наукової літератури, зокрема, праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених щодо даної проблематики, публікацій у фахових виданнях, результатів тематичних, аналітичних досліджень вчених–економістів.

Таким чином, очевидно, що структура роботи логічна і завершена. Зміст дисертаційної роботи, який відповідає назві теми, засвідчує завершеність дослідження. Через усі розділи простежується послідовність розв'язання проблематики управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна результатів дослідження

До положень дисертації, які містять наукову новизну, належать:

вперше:

– запропоновано структурно-функціональний підхід до управління соціогуманітарними чинниками економічної безпеки підприємств за сферами впливу в контексті безпекознавчих умов, а саме соціальної, економічної, техніко-технологічної, екологічної, що, як наслідок, розвиває позитивні характеристики працівників (прив'язаність працівників до

підприємства, виробничий патріотизм, відповідальність за кінцеві результати, гордість працівників за своє підприємство, позитивна реклама підприємству та інші) з метою реалізації наступних векторів розвитку підприємств: комплексне планування соціогуманітарних пріоритетів; реалізація цільових програм; прогнозування соціогуманітарної компоненти підприємств; система соціального захисту підприємства, що є основою для прийняття обґрунтованих соціогуманітарних управлінських рішень;

– розроблено організаційний механізм управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства на основі застосування економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-психологічних методів як основного стратегічного імперативу в сучасних умовах турбулентності економічних процесів, з урахуванням різних за природою способів цілеспрямованого впливу суб'єктів управління на їх діяльність та на соціогуманітарні фактори, від яких залежить результат соціогуманітарного розвитку, задля досягнення цілей соціальної політики підприємства;

удосконалено:

– систему оцінки економічної безпеки підприємства, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на застосуванні економіко-математичного інструментарію багатовимірної logit-моделі з урахуванням випадку бінарного вибору, що дає змогу виявляти гіпотези впливу індикаторів на економічну безпеку підприємства в контексті соціогуманітарної компоненти та визначити його пріоритетність у системі зміцнення економічної безпеки підприємств;

– теоретико-методологічні підходи до побудови моделі стратегічного прогнозування соціогуманітарних витрат на основі застосування методу ковзної середньої, що, на відміну від існуючих, дало змогу зафіксувати сценарії реалізації соціогуманітарних рішень з урахуванням інформаційної ситуації та критерії прийняття соціогуманітарних рішень, необхідних для

виконання певних проблематичних завдань у контексті зміцнення економічної безпеки підприємств реального сектору економіки країни;

– інструментарій економічного аналізу можливостей розвитку підприємства на засадах кількісних та якісних методів оцінки складових дослідження зовнішнього та внутрішнього середовищ з урахуванням соціогуманітарних факторів та його впливу на зміцнення економічної безпеки, що, на відміну від існуючих, ґрунтується на застосуванні PEST-аналізу та SNW-аналізу, SPACE-аналізу, передбачає формування інтегрованої матриці результатів аналізу і дає змогу визначити функціональні напрями та ключові соціогуманітарні чинники економічної безпеки підприємства;

– структурну модель діалектичного пізнання протидії кіберзлочинності в контексті зміцнення соціогуманітарної компоненти економічної безпеки, що, на відміну від існуючих, дозволяє розглядати систему його економічної безпеки крізь призму діючих стратегічних та тактичних заходів кібербезпеки підприємницьких структур, досліджуючи його як специфічну соціогуманітарну одиницю суб'єкта підприємницької та господарської діяльності, а також як складову національної безпеки в економічній сфері;

дістали подальшого розвитку:

– понятійно-категоріальний апарат дослідження управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства у частині уточнення категорій “економічна безпека підприємства в контексті соціогуманітарної компоненти” і “загроза у соціогуманітарній сфері”, “соціогуманітарна стратегія у системі економічної безпеки підприємства”, які, на відміну від існуючих, передбачають уточнення змістовно-типологічної характеристики та взаємозв'язків у контексті соціогуманітарної компоненти та обґрунтовано їх співвідношення на основі критерію зміцнення економічної безпеки підприємств;

– класифікацію принципів зміцнення економічної безпеки підприємства в контексті соціогуманітарної компоненти шляхом доповнення її такими видовими ознаками, як загрози реалізації оздоровчо-профілактичних заходів; загрози інтелектуально-освітнього забезпечення виробничих процесів; загрози в реалізації культурно-мистецьких потреб працівників, загрози у реалізації культурного обслуговування персоналу; загрози у забезпеченні сервісно-побутових потреб працівників, загрози в законодавчому і нормативному обґрунтуванні управлінських рішень соціогуманітарної компоненти підприємницьких структур;

– наукові підходи щодо обґрунтування раціональних змін системи економічної безпеки підприємств в управлінні соціогуманітарними чинниками шляхом розроблення структурно-логічної схеми протидії рейдерським атакам з боку підприємств, котра є основою ефективної роботи підприємницьких структур як основного вектора зміцнення економічної безпеки підприємства в контексті соціогуманітарної компоненти;

– ідентифікацію ключових векторів системи управління соціогуманітарними чинниками економічної безпеки підприємств, що, на відміну від існуючих, передбачає визначення принципів побудови ефективного управління та їх взаємозв'язків як якісно нового інструменту зміцнення економічної безпеки;

– концептуальні положення щодо імплементації соціогуманітарної стратегії економічної безпеки підприємства як важливого орієнтира соціально-економічного розвитку, що, на відміну від існуючих, запропоновано застосовувати в контексті раптового реагування на соціогуманітарні загрози, орієнтовану на прогнозування завчасне виявлення соціогуманітарних небезпек і загроз, спрямовану на відшкодування (відновлення, компенсацію) нанесених збитків.

Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними. Достовірність забезпечено використанням значного обсягу матеріалів офіційної статистики України. Достовірність усіх наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується глибоким аналізом фундаментальних наукових праць зарубіжних та вітчизняних вчених з проблематики економічної безпеки підприємств в контексті соціогуманітарної компоненти. Робота характеризується комплексним використанням загальнонаукових та спеціальних засобів емпіричного та теоретичного пізнання, коректним застосуванням арсеналу моделей, використанням системного комплексного підходу. Більшість пропозицій автора знайде застосування в сучасних умовах національної економіки.

Представлені в дисертації теоретичні й методологічні результати відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювання пропозицій щодо практичного використання, науковою новизною.

Висновки, методологічні підходи, а також відповідні елементи наукової новизни з достатньою аргументованістю знайшли відображення в публікаціях автора. Основні положення дисертації були апробовані на вітчизняних та міжнародних конференціях. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення отриманих результатів полягає в широких можливостях використання запропонованих у дисертації науково обґрунтованих положень, які доведені до рівня конкретних рекомендацій і можуть бути використані в процесі управління соціогуманітарною

компонентою економічної безпеки підприємства.

Вони передбачають: розробку структурно-функціонального підходу до управління соціогуманітарними чинниками економічної безпеки підприємств за сферами впливу в контексті безпекознавчих умов (1.3); метод побудови економіко-математичної моделі соціогуманітарної складової економічної безпеки підприємств (розділ 2.3); формування організаційного механізму управління соціогуманітарними чинниками економічної безпеки підприємств на основі застосування економічних, організаційно-розпорядчих та соціально-психологічних методів як основного стратегічного імперативу в сучасних умовах турбулентності економічних процесів (розділ 5.1).

Результати дослідження впроваджено у практику діяльності ТОВ “Термобуд плюс” (довідка № 25 від 06.11.2017 р.), ТОВ “Будівельно-Торговий Дім” (довідка про впровадження № 17 від 07.12.2017 р.), УКООПСПЛКА Тернопільська обласна спілка споживчих товариств ОБЛСПОЖИВСПЛКА (довідка № 7 від 02.11.2017 р.), ТОВ “БУЧАЧГАЗ” (довідка № 34 від 08.12.2017 р.), ТОВ “Т-ПС” (довідка № 7 від 14.11.2017 р.), ТОВ “ТЕКО-ТРЕЙД” (довідка № 15 від 15.11.2017 р.), ТОВ “Ремонтно-монтажний комбінат” (довідка № 16 від 14.11.2017 р.), ТОВ “Жмеринське підприємство “Експрес” (довідка про впровадження № 836 від 21.05.2018 р.).

Практичне впровадження авторських пропозицій сприятиме покращенню управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства.

Дискусійні положення дисертації

До недоліків та зауважень дискусійного характеру слід віднести наступні:

1. У теоретичній частині роботи (п. 1.3, с. 113) потрібно було б проаналізувати, якими заходами локального рівня можна було б

мінімізувати соціогуманітарні ризики підприємств та негативний вплив від них, адже мінімізація ризиків є основою забезпечення економічної безпеки підприємств.

2. Систему соціогуманітарних показників на (с. 205) варто було б представити у вигляді таблиці та вказати на авторський доробок у застосування даних індикаторів соціогуманітарної компоненти економічної безпеки підприємств та розрахунок інтегрального показника відповідно, які формують шкалу якісної оцінки рівня ефективності відповідної системи.

3. Підрозділ 3.2, що має назву «Оцінка та аналіз впливу сучасних соціогуманітарних чинників на стан економічної безпеки підприємств: структурно-динамічна тенденція», слід було б більш детально зосередитися на особливостях оцінки соціогуманітарних чинників, які є характерними саме для підприємств реального сектору економіки країни України.

4. Враховуючи сучасну макроекономічну нестабільність необхідно було б підкріпити розрахунками прогнозних даних досліджуваних показників на 2017-2021 рр. (стор. 217, табл. 3.2), що дасть змогу розширити бачення щодо обґрунтування стратегічних напрямів зміцнення економічної безпеки (на прикладі кількох підприємств), шляхом нейтралізації наявних соціогуманітарних загроз.

5. У дисертації недостатньо описана є дія алгоритму оцінювання економічної безпеки підприємств в контексті соціогуманітарної компоненти представлений на рис. 2.1, використання якого підвищує ефективність господарської діяльності, а, загалом, веде до підвищення рівня економічної безпеки підприємств (стор. 136).

6. У дисертаційній роботі дисертант сформувала організаційно-управлінські процедури впровадження економічного механізму соціогуманітарної складової як важливого виміру забезпечення

економічної безпеки підприємств. Очевидно, автору можна було б представити дану інформацію у авторефераті.

7. Варто було б, у науковій роботі розглянути міжнародний досвід управління соціогуманітарними чинниками економічної безпеки підприємств, що дало б змогу розширити бачення щодо адаптації та особливостях зміцнення соціогуманітарної компоненти в сучасних інтеграційних умовах.

Загальний висновок

Дисертація Вівчар О.І. на тему «Управління соціогуманітарною компонентою економічної безпеки підприємства» виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні, а отримані в процесі дослідження наукові результати характеризуються новизною та мають практичну цінність. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам, що висуваються до такого виду робіт, а саме пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукового ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (змiнами), які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Це дає можливість зробити висновок про те, що Вівчар О.І. заслуговує присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор
декан економічного факультету
Запорізького національного університету**

А. В. Череп

**Вчений секретар
Запорізького національного університету**

О.А. Проценко

